

Detta är en utskrift från från Göteborgs-Posten.

STÄNG

Utskriftversion av: <http://www.gp.se/kulturnoje/1.1700431-america-vera-zavala-branna-bilar-kan-lona-sig>

Publicerad 29 maj 2013

Uppdaterad 8 juni 2013

Bild: Johan Nilsson

America Vera-Zavala: Bränna bilar kan löna sig

America Vera-Zavala om hur makten underkänner samma engagemang som den efterlyser.

Bränna bilar eller samla in namn. Vilket sätt är mest effektivt? America Vera-Zavala skriver om hur makten underkänner samma engagemang som den efterlyser.

I Husby norr om Stockholm pågår det kravaller. Samtidigt i Botkyrka – i andra änden av Storstockholm – håller Albybon Emma Dominguez på att organisera insamlingen av de sista namnen för att kunna kräva en folkomröstning om utförsäljningen av lägenheter på Albyberget.

Är det två vitt skilda sätt att organisera sig på, där det ena är rätt och det andra är fel?

Om man frågar politikerna kring det runda bordet är svaret självklart. Demokrati är alltid bättre än våld.

Men om man har följt 2000-talets kravaller i Sverige på nära håll går det inte att undvika den frågan: vilket sätt är mest effektivt?

När min pjäs *Etnoporr* spelades på Teater Tribunalen 2008 hade vi samtal efteråt som bland annat handlade om kravaller i förorten. Där satt en ung man från Husby. En ansvarstagande fritidsledare som i ett ögonblick av tillit för en engagerad publik berättade om att månader och år av kamp för ungdoms- arbeten varit helt resultatlösa ända till den dagen någon hade kastat sten genom ett skyltfönster. Veckan efter hade de fått jobb. Hur ska man tolka det?

När Nabila Abdul Fattah och jag gjorde intervjuer för teaterpjäsen *Gangs of Gothenburg* på Backa teater träffade vi bland annat en person som berättade om kravallerna i Hisings-Backa sommaren 2009. Upprinnelsen var ett polistillslag mot en närbutik. Ungdomarna där hävdade att de ofta utsattes för trakasserier, övergrepp, glåpord, visiteringar av polisen. Den här gången blev det för mycket. De beslutade sig för att hämnas. Med stor inlevelse berättade han om kravalldagarna men också om det som hände efter. De fick en fritidsledare till fritidsgården, den värsta polisen förflyttades och ungdomsjobb erbjöds i området. Kan man tolka det som att det är rätt att bränna bilar för att komma tillrätta med sina brända framtidsutsikter?

När Emma Dominguez började engagera sig i Alby var det genom dans och teater. Hon engagerade sig i lokala grupper, gjorde en dansfilm om fördomarna om Alby, ursinnig som hon var över Jens Lapidus stigmatiserande bok – *Gängkrig 145*. Stödet från kommunen var på topp. Politikerna älskar ju ungdomar som engagerar sig.

Men så kom stunden när bostadsbolaget och kommunen ville sälja ut hyreslägenheter och Emma tillsammans med andra bildade ”Alby är inte till salu”. Man började samla in namn för att kräva en folkomröstning om utförsäljning och plötsligt var Emma inte längre en engagerad ungdom, hon var en politisk fiende. Kommunen förbjöd Emma att samla in namn på fritidsgårdar, de förbjöd ”Alby är inte till salu” att finnas med på kommunala evenemang, och de försökte till och med förbjuda ett möte på Alby bibliotek med hänvisning till att titeln ”All makt åt folket” var för uppviglande.

I stället för att fortsätta jubla åt Emmas engagemang och bemöta henne med sakliga argument har de lagt ner månader av jobb och pengar på att misstänkliggöra och smutskasta hela ”Alby är inte till salu”. Hur ska man tolka det på annat sätt än att kommunen gärna ser engagerade ungdomar bara de inte engagerar sig i saker som spelar någon roll? Dansa gärna men låt oss sköta försäljningen av era lägenheter!

När Pantrarna i år anordnade en paneldebatt på valborgsmässoafton kom det cirka 700 personer till en gympasal i Biskopsgården. Det pågår en förortsorganisering som är bättre, större, djupare än vad jag har sett under min livstid i Sverige. Som all annan kamp är den ett resultat av kamp som föregått deras men de ska ha all ära av att ha lyckats bättre än någon gång tidigare. Megafonens t-shirt ”Jag flyttar aldrig härifrån jag svääääär” (från Ayo’s låt Betongdjungelboken) har hundra innebörder. Förutom det uppenbart förortsromantiska så finns det också en hint om att kollektivt ta itu med de problem som finnas. Tiden är förbi då Socialdemokraterna kunde köpa förortsborna med föreningspengar eller Moderaterna med nystartspengar, tiden är förbi då en person blir talesperson, plockas upp och släpps ner när det passar. Det var inte förrän jag läste Franz Fanon och Sara Lidman som jag förstod att där i den anti-koloniala kampen i Algeriet och Västerbotten vid förra sekelskiftet fanns nyckeln till att förstå att man gjort förorten till en slags kolonier och stunden för avkolonisering kommer komma. Är det den insikten som Pantrarna och Megafonen är ett uttryck för – antingen gör vi det här tillsammans eller så gör vi det inte alls?

Jag kommer också från förorten. Jag är så exotisk att jag först bodde i betongförorten Fisksätra tills jag var 12 och sedan flyttade till byn Fritsla. Jag har både Latin Kings och Fucking Åmål i min uppväxt men annars är jag den tråkigaste av de tråkiga förortsungarna.

Nu ser jag när män skriver om män som jagar män som kastar sten. Hur det kittlar dödsskönt i kistan, lika upphetsande som historier om huliganer eller egna ungdomsminnen om vandalism. Självtatt jag på biblioteket, läste böcker, fantiserade med bibliotekarierna som var mina närmaste förtrogna i biblioteket som var mitt slott. Men det är inte bara för att jag aldrig själv vandaliserat något jag avhåller mig från att skriva om egna minnen istället för att förhålla mig till ett nu.

Det är också så att den förort jag växte upp i i dag ligger i ett annat land. I ett annat Sverige. På 80-talet var det fortfarande full sysselsättning, det gick att få en hyresrätt inne i stan efter några år i bostadskön, det fanns öppna bibliotek och det fanns en omfördelningspolitik som signalerade att samhället bar ansvar för samhällsproblem. De som växer upp i förorten idag lever i en helt annan social kontext. De lever i ett samhälle som har nedmonterats, och de har fått skulden. De lata, de oengagerade.

Så börjar Husby brinna och det som skulle varit sista veckan och slutspurten i ”Alby är inte till salu” namninsamlingskampanj blir i stället en vecka där Emma och de andra får fokusera på hjälpa till med det akuta. I helgen förvandlades namninsamlingen till en folkfest med spelning, grill, och dans. De har i skrivande stund 402 namn kvar. Det kan ändå sluta med att politikerna inte lyssnar till kravet på folkomröstning och säljer ut ändå. All denna organisering kan sluta i total förlust samtidigt som bränderna i Husby kommer ge resultat.

Alla vi som engagerat oss har sett det förut. Om du organiserar dig mot makten så kommer makthavarna att underkänna ditt engagemang samtidigt som de skamlöst på annat håll kommer hävda att allt de vill är att ungdomar engagerar sig. I ett halvt liv har jag sett så många tecken på att det bästa skulle vara att kasta sten och ändå är jag så dum i huvudet att

jag fortsätter tro på demokratisk organisering. Jag tror på de som samlar namn, på de som skriver insändare, på de som sitter på biblioteket så länge biblioteket finns kvar.

Men den som samlar namn ses i längden som mycket farligare än den som bränner en bil.

ÄMNET

Om man frågar politikerna är demokrati är alltid bättre än våld. Men vilket sätt är effektivast om man vill uppnå förändring, undrar America Vera-Zavala.

SKRIBENTEN

America Vera-Zavala är dramatiker, aktivist och författare till boken Deltagande demokrati.

America Vera-Zavala